

Beslutningsforslag nr. B 49. Fremsat den 15. december 1989 af Pernille Forchhammer (S), Helle Degn (SF), Jytte Hilden (SF), Søren B. Jørgensen (S), Lone Møller (S), Kaj Poulsen (S) og Nyrup Rasmussen (S)

Forslag til folketingsbeslutning

om en handlingsplan for en ungdomskontrakt med sikring af job og uddannelse til unge

Folketinget opfordrer regeringen til at fremlægge en handlingsplan, der sikrer job og uddannelse til unge.

Reelle uddannelser og heltidsarbejdstilbud skal sikres. Målet for alle grupper af unge er kvalificerende uddannelse og/eller varig beskæftigelse på arbejdsmarkedet. Den nye handlingsplan skal fremlægges, så den nødvendige lovgivning kan vedtages i foråret 1990.

Samfundet og den enkelte unge skal fremover indgå gensidigt forpligtende kontrakter om job og uddannelsesforløb. Rettigheder og pligter bliver dermed nært forbundne.

Sikringen af job og uddannelse til unge iværksættes fra 1. juli 1990 efter 3 hovedprincipper:

- I. For alle unge under 20 år skal der senest efter 3 måneders ledighed indgås gensidigt forpligtende kontrakter om job- og/eller uddannelsesforløb.
- II. Modtagere af bistandshjælp på 20–29 år sikres de samme rettigheder og pligter til arbejdstilbud og uddannelsesforløb, som forsikrede ledige har i henhold til arbejdstilbudsloven.
- III. Senest fra 1. juli 1992 skal indsatsen udbygges, således at alle under 30 år sikres samme rettigheder og pligter med hensyn til uddannelses- og/eller jobtilbud som unge under 20 år.

Handlingsplanen skal indeholde forslag til

ny lovgivning eller administrative ændringer inden for følgende hovedområder:

1. Erhvervs- og uddannelsesvejledningen for de unge ledige skal samordnes og styrkes.
2. Der skal etableres særlige job og/eller uddannelsesforløb for de grupper af unge, som har specielle problemer og derfor ikke umiddelbart er i stand til at vælge uddannelse eller arbejde på grund af manglende kvalifikationer, erhvervs erfaring eller lignende.
3. Mangelen på praktikpladser i de erhvervsfaglige grunduddannelser skal afskaffes. Indsatsen skal iværksættes umiddelbart for at opnå en øjeblikkelig reduktion i antallet af lære- og praktikpladssøgende. Inden for erhvervs- og arbejdsmarkedsuddannelserne skal optagelseskapaleten forøges især gennem bedre uddannelsesdækning på nye fagområder. Afvikling af adgangs begrænsning og øget internationalisering af de videregående uddannelser iværksættes i overensstemmelse med Socialdemokratiets beslutningsforslag herom (B 84, folketingsåret 1988–89).
4. Der skal skabes flere job i lokalsamfundene:
 - Et væsentligt bidrag hertil vil være, at kommunerne opnår større muligheder for en virkelig aktiv erhvervspolitisk indsats i samarbejde med virksomhederne. Det vil skabe bedre rammer for nye jobtilbud til unge og forøget beskæftigelse. Samtidig skal beskæftigelsesmidlerne kunne nyttiggøres

- mere målrettet inden for det offentlige til udbygning af jobskabelsesaktiviteterne.
5. Der indføres en særlig projektløn for unges deltagelse i konkrete, velafgrænsede beskæftigelsesprojekter, som er et led i forbedelserne til det ordinære arbejdsmarked eller uddannelsessystem. Projektlønnen aftales mellem de kommunale overenskomstparter.
 6. Der gennemføres en klar ansvars- og opgavefordeling mellem alle institutioner, som skal deltage i indsatsen sammen med de unge: ministerier, kommuner, arbejdsformidling, arbejdsmarkedsnævn, uddannelsesinstitutioner, virksomheder og arbejdsmarkedets parter.
 7. Økonomisk byrdefordeling, refusionssystemer m.v. smidiggøres, så det sikres, at finansieringssystemet tilskynder til den ønskede opprioritering af en kvalificerende uddannelsesindsats og af en tidlig indsats. Kommuner og amter kompenseres for eventuelle lovbestemte merudgifter.

Bemærkninger til forslaget

Bestuingsforslaget er en genfremsættelse af et i folketingets år 1988-89 fremsat bestuingsforslag nr. B 86.

I. Kursskifte i uddannelses- og beskæftigelsespolitikken

Passiv forsørgelse gennem bistandshjælp og dagpenge skal erstattes af reelle job- og uddannelsesmuligheder. Bistandshjælp og »klientbehandling« skal afskaffes til fordel for en ny aktiv indsats.

Bestuingsforslaget lægger op til en omfattende omlægning af den danske uddannelses- og beskæftigelsespolitik for unge under 30 år. Bestuingsforslaget er en naturlig forlængelse af den revision af arbejdstilbudsloven med indførelse af uddannelsestilbud, som Socialdemokratiet i 1988 gennemførte med regeringen.

Samfundet udbetaler i dag adskillige milliarder kroner i passive arbejdsløshedsdagpenge og bistandsydelse til unge, som ikke har mulighed for at opnå beskæftigelse eller uddannelse.

Samtidig anvendes ca. 2 mia. kr. i stat, amter og kommuner til en ofte tilfældig og usammenhængende beskæftigelsesfremmende indsats over for de unge.

Socialdemokratiet ønsker med dette forslag at anvende disse passive midler til en ny aktiv indsats for de unge og for samfundet, ikke gennem forringelse af rettigheder for unge arbejdsløse og bistandsklienter, men gennem nye muligheder og pligter.

Den indsats, der skal iværksættes, er omfattende. Det kan kun løses gennem et tæt samarbejde mellem de unge, kommunerne, arbejdsmarkedsnævn, arbejdsformidling, uddannelsesinstitutioner og arbejdsmarkedets parter.

a. Sammenhæng og fleksibilitet

Erfaringsmæssigt har unge vidt forskellige forudsætninger og kvalifikationer. Derfor bør uddannelses- og/eller jobforløbet for den enkelte være baseret på en sammenhængende indsats, som indeholder

den fornødne fleksibilitet. Der skal især sættes ind over for fire grupper:

- den hårdest belastede gruppe af unge bistandsmodtagere med store sociale problemer kræver en særlig, større indsats for at sikre en varig indgang til uddannelse og/eller arbejde. Her skal der udover vejledningen iværksættes særlige introducerende forløb (springbrætaktiviteter), der kan opbygge manglende selvtillid og danne grundlag for en egentlig job-/uddannelsesaktivitet,
- en anden gruppe af bistandsmodtagere forudsætter også en ekstra indsats ud over vejledningen. Det er gruppen af unge, som ikke har de nødvendige kvalifikationer, erhvervs erfaring m.v. Her skal vejledningen suppleres med en indsats, der giver de kvalifikationer, der kræves for at kunne påbegynde uddannelse eller arbejde,
- den tredje gruppe har ikke egentlige sociale problemer. Denne gruppe har til gengæld behov for en grundig vejledning om job- og uddannelsesmuligheder som indgang til at påbegynde et varigt uddannelses- og/eller arbejdsforløb,
- den fjerde store gruppe af unge står først og fremmest og mangler en praktikplads eller har ikke kunnet komme i gang på grund af adgangsbe- grænsninger. Her er det først og fremmest flere uddannelsespladser, fjernelse af adgangsbe- grænsning og en praktikpladsgaranti, der er behov for.

Arbejdsformidlingen og kommunerne skal i fællesskab og i samarbejde med de unge udarbejde kontrakter for job- og uddannelsesforløb for de ledige. Kommunerne har ansvaret for informations- og vejledningsaktiviteterne, indtil de unge er motiverede og egnede til umiddelbart at påbegynde uddannelse eller arbejde. Det betyder, at kommunerne har ansvaret for den første og anden af ovennævnte grupper, der efter en tilstrækkelig indsats visiteres til arbejdsformidlingen, hvorefter den endelige job- og uddannelseskontrakt udarbejdes.

Det betyder, at kommunerne har ansvaret for de introducerende aktiviteter (springbrætaktiviteterne) og de aktiviteter, der kvalificerer til uddannelse og/

eller arbejde. Arbejdsformidlingen har ansvaret, når de ledige skal have egentlige job- og uddannelses tilbud.

b. Princippet om rettigheder og pligter

Samfundet har i 1980'erne, på grund af manglende initiativer fra regering og folketingsflertal, ikke kunnet sikre unge bistandsmodtagere og dagpengemodtagere reelle job- og uddannelses tilbud. Samfundet har svigtet sin naturlige forpligtelse; det har selv skabt skuffelser og desillusion hos mange unge.

Med Socialdemokratiets oplæg til ungdomskontrakt skal samfundet nu leve op til sine forpligtelser igen. Der skal skabes reelle job- og uddannelsesmuligheder. Når det sker, er der grundlag for en forpligtende kontrakt, som beskriver den samlede indsats for den unge.

Den nye ungdomskontrakt bygger på samme grundprincip som den netop gennemførte lov om arbejds- og uddannelses tilbud for forsikrede ledige: »Ingen pligter uden rettigheder og ingen rettigheder uden pligter«. Pligter for unge bliver da først en naturlig realitet, når deres reelle rettigheder er sikret både med hensyn til kvalitet og omfang af uddannelses- og arbejdstilbud. I den situation er det naturligt, at unges andel af »pligterne« i kontrakten med samfundet indebærer konsekvenser for den enkelte. Hvis unge således afviser at deltage i aftalte kurser, jobtilbud og lign. eller afbryder et aftalt forløb af årsager, som kun kan tilregnes den enkelte selv, bør det have konsekvenser i form af lavere ydelser til den pågældende i henhold til bistandsloven.

c. Tilbudene til unge

Det er en omfattende indsats, der skal iværksættes. Derfor igangsættes den totale job- og uddannelses sikring fra 1. juli 1990 kun for unge i aldersgruppen under 20 år, uanset om det er forsikrede unge eller unge bistandsklienter:

1. Alle under 20 år skal efter 3 måneders ledighed og senest efter 5 måneder have garanti for en uddannelsesplads, en praktikplads eller et konkret job.
2. Dette sikres ved, at der for alle unge under 20 år udarbejdes en forpligtende kontrakt for et egentligt job- og uddannelsesforløb, der fastlægger de tilbud, som den unge har behov for.
3. Kontrakten udarbejdes inden 3 måneder og iværksættes inden 5 måneders ledighed i et samarbejde mellem den ledige, arbejdsformidlingen og kommunen.
4. De grupper af unge under 20 år, der på grund af specielle problemer ikke umiddelbart har mulig-

hed for at påbegynde et job eller en uddannelse eller for at opnå en praktikplads, skal have tilbud om særlige aktiviteter inden for de første 3-5 måneders ledighed. Disse aktiviteter, der iværksættes inden for bistandslovens rammer, kan både være introducerende forløb (springbrætaktiviteter) og egentlige forløb, der kvalificerer til job eller uddannelse.

Det skal fremhæves, at der både for gruppen af unge under 20 år og for de 20-29-årige er tale om minimumskrav. Flere kommuner er gået længere på udvalgte områder, hvilket forudsættes opretholdt. Så hurtigt som praktisk og økonomisk muligt og senest 1. juli 1992 forudsættes herefter, at indsatsen udbygges, således at alle unge under 30 år sikres samme rettigheder og pligter med hensyn til uddannelses- og/eller jobtilbud som unge under 20 år (jf. bilag 1).

De 20-29-årige bistandsklienter sikres samtidig fra 1. juli 1990 de samme rettigheder og pligter, som forsikrede ledige har i henhold til arbejdstilbudsloven:

1. Alle 20-29-årige, der modtager bistandshjælp, skal have de samme rettigheder og pligter, som forsikrede ledige har med hensyn til arbejdstilbud og uddannelses tilbud inden for arbejdstilbudslovens rammer.
2. Med henblik på at opnå dette skal der for alle 20-29-årige, der modtager bistandshjælp, udarbejdes en job- og uddannelseskontrakt i et samarbejde mellem kommunerne og arbejdsformidlingen, som fastlægger de tilbud, som den ledige har behov for.
3. Job- og uddannelseskontrakten skal udarbejdes løbende og endeligt færdiggøres og iværksættes inden 9-12 måneders ledighed.
4. De grupper, der på grund af særlige problemer ikke umiddelbart har mulighed for at påbegynde job eller uddannelse, skal tilbydes særlige aktiviteter inden for de første 9-12 måneder. Disse aktiviteter, der ligeledes iværksættes inden for bistandslovens rammer, kan være introducerende forløb (springbrætaktivitet) eller sammenhængende forløb, der kvalificerer til job eller uddannelse (jf. bilag 2).

d. Afsløning

Under de introducerende forløb (springbrætaktiviteter) i kommunalt regi udbetales både for de unge under 20 år og for de 20-29-årige bistandsklienter en ydelse, der svarer til den nuværende kontanthjælp.

I forløb, der kvalificerer til uddannelse eller arbejde, udbetales i forbindelse med beskæftigelsesprojekter og lignende en projekt løn og i forbindelse med

deltagelse i uddannelse en uddannelsesgodtgørelse. Projektlønnen svarer til garantibetalings på normallønsområdet og aftales mellem de kommunale overenskomstparter.

I kombinerede uddannelses- og praktikforløb ydes en gennemsnitlig godtgørelse i forhold til omfanget af praktik henholdsvis uddannelse.

Ledige unge under 20 år, der påbegynder en erhvervsuddannelse eller en boglig uddannelse får udbetalt en ydelse, der svarer til Statens Uddannelsesstøtte. I praktikforløb udbetales en normal lærlingeløn. Ledige unge under 20 år, der placeres i ordinære job, får udbetalt overenskomstmæssig løn.

Ledige 20–29-årige bistandsklienter, der modtager et uddannelsesstilbud, får udbetalt en ydelse, der højst svarer til det hidtidige forsørgelsesniveau i henhold til bistandsloven. For uddannelse, der berettiger til SU, ydes ikke anden støtte, medmindre det kan begrundes i konkrete sociale forhold eller der er tale om revalideringsforhold. De 20–29-årige bistandsklienter, der modtager et arbejdstilbud, får udbetalt overenskomstmæssig løn.

II. Forudsætninger for indsatsen

Den samlede indsats forudsætter, at der etableres sammenhængende job- og uddannelsesforløb, der har den klare målsætning at sikre varig beskæftigelse på det ordinære arbejdsmarked eller deltagelse i de ordinære uddannelsesforløb.

Den første forudsætning for indsatsen er, at der etableres en aktiv informations- og vejledningsindsats over for alle dem, som omfattes af ordningen. Denne informations- og vejledningsindsats skal tilvejebringes i et tæt samarbejde mellem kommunerne og arbejdsformidlingen.

For det andet er det vigtigt at sikre, at de grupper, der ikke umiddelbart er motiverede for eller egnede til at påbegynde job eller uddannelse, får mulighed for at deltage i introducerende forløb (springbrætaktiviteter), der kan bestå af utraditionelle sociale og kulturelle projekter, særlige vejledningsforløb, ophold på produktionsskoler, EIFL/EIFU-kurser m.v. Disse introducerende forløb skal virke som et springbræt til de øvrige aktiviteter for både unge under 20 år og 20–29-årige bistandsklienter.

En tredje forudsætning er, at der over for de grupper, der mangler nødvendige kvalifikationer og/eller erhvervs erfaring etableres kombinerede uddannelses-, praktik- og vejledningsforløb, f.eks. som foreslået af KL efter 2 måneders ledighed, beskæftigelsesprojekter, daghøjskoleforløb m.v., der kvalificerer

den unge ledige til at påbegynde et egentligt job og/eller uddannelse.

En fjerde forudsætning er, at der er etableret fri adgang til ungdomsuddannelserne gennem lovgivning om de almen gymnasiale uddannelser og med vedtagelsen af reformen af de grundlæggende erhvervsuddannelser. Det er imidlertid en forudsætning, at lovgivningen følges op af bevillingsmæssige forudsætninger for den nødvendige udbygning af kapaciteten, således at ingen unge af kapacitetsmæssige grunde afvises fra at påbegynde en uddannelse efter grundskolen.

Ud over behovet for udbygning af kapaciteten i ungdomsuddannelserne er der også behov for, at uddannelserne omstruktureres og fornyes, således at de enkelte uddannelser har en sådan bredde, at de er fleksible i forhold til arbejdsmarkedets varierende behov for kvalifikationer.

Der skal ved udbygningen især lægges vægt på udvidelse af kapaciteten inden for de grundlæggende erhvervsuddannelser.

Udbygningsbehovet vil være af midlertidig karakter, idet der fra begyndelsen af 1990'erne sker et sådant fald i ungdomsårgangene, at behovet kan dækkes (jf. bilag 3).

I forbindelse med tilrettelæggelsen af den samlede udbygning skal der tages højde for et stigende behov for uddannelsespladser som følge af indsatsen for at begrænse det samlede frafald i ungdomsuddannelserne. Frafaldet udgør i dag ca. 15 pct. i de almen gymnasiale uddannelser og helt op til 40 pct. i erhvervsuddannelserne. De kommende års tilrettelæggelse af ungdomsuddannelserne må tage sigte på at reducere frafaldet gennem større fleksibilitet i uddannelserne, der samtidig skal indebære en reduktion af det betydelige omfang af dobbeltuddannelser, som unge tvinges til i dag.

I løbet af 1990'erne vil der ske et sådant fald i ungdomsårgangene, at der vil kunne frigøres kapacitet svarende til omkring 30 pct. af det nuværende antal uddannelsespladser. Den frigjorte kapacitet skal især anvendes til en forbedret indsats for de grupper, som ikke har fået en kompetencegivende uddannelse, og til de voksne, der vil have et stigende efter- og videreuddannelsesbehov.

Der er samtidig behov for etablering af en række nye grunduddannelsesforløb inden for de erhvervsfaglige grunduddannelser. Det gælder etablering af en grunduddannelse inden for en række serviceområder, hvor etablering af social- og sundhedsuddannelserne samt omstrukturering af etatsuddannelserne er påtrængende. De nye social- og sundhedsuddannelser, som der for tiden arbejdes med i »Perspektivud-

valget vedrørende fremtidens social- og sundhedsuddannelser«, skal sættes i kraft snarest. Ligeledes er der behov for etablering af nye ungdomsuddannelser for de dele af industrien og servicesektoren, der i dag dækkes ind af korterevarende arbejdsmarkedsuddannelser. Det gælder f.eks. procesindustrien og turisterhvervet. Sigtet i den nye erhvervsuddannelsesreform om at uddannelsesdække alle beskæftigelsesområder inden for den offentlige og den private sektor med grunduddannelsesforløb må således gennemføres.

En femte forudsætning er behovet for en akut indsats for at sikre de mange lære- og praktikpladssøgende muligheder for at afslutte deres uddannelse. Det er uacceptabelt, at omkring 20 pct. af en årgang unge, som har afsluttet en basisuddannelse, ikke kan fortsætte uddannelsen på grund af manglende praktikpladser. Der er behov for klare politiske initiativer, der kan sikre flere praktikpladser både inden for den private sektor og den offentlige sektor. Der er især behov for flere praktikpladser inden for de større virksomheder, ligesom der generelt er behov for flere pladser både inden for industrien og privat service og inden for den offentlige sektor.

Det skal således sikres, at de faglige udvalg i samarbejde med de lokale fagkomiteer foretager en samlet registrering af uddannelsesmulighederne i virksomhederne, både offentlige og private, således at den opsøgende virksomhed kan målrettes mod de aktuelle muligheder for at få flere pladser.

Med henblik på at opnå et tilstrækkeligt antal praktikpladser kan der være behov for at gennemføre særlige bidragsordninger, der udligner omkostningerne ved etablering af flere praktikpladser i private virksomheder og den offentlige sektor. I det omfang der ikke herved opnås tilstrækkelig mange praktikpladser, etableres værkstedsskoler. Der gennemføres en samlet finansieringsordning for såvel praktikpladser som værkstedsskoler.

En sjette forudsætning er, at det sikres, at de nødvendige aktiviteter inden for den offentlige sektor kan iværksættes. Dette forudsætter en udvidelse af kommunernes muligheder for en virkelig aktiv erhvervspolitisk indsats i samarbejde med virksomhederne. Det vil samtidig skabe bedre rammer for nye jobtilbud til unge og forøget beskæftigelse.

III. Styring og prioritering af indsatsen

Beslutningsforslagets gennemførelse forudsætter, at der centralt, regionalt og lokalt sker en overordnet og sammenhængende styring og prioritering af indsatsen over for de unge.

På centralt niveau samordnes den eksisterende og den nye indsats i forhold til unge ledige under 30 år i et fælles »Uddannelses- og Beskæftigelsessekretariat«.

På regionalt niveau samordnes indsatsen mellem kommuner, uddannelsesinstitutioner, arbejdsformidling og arbejdsmarkedsnævn.

Gennemførelsen af indsatsen over for unge med job og uddannelse forudsætter samtidig en klar ansvarsfordeling ved iværksættelsen af de enkelte tilbud:

1. Informations- og vejledningsindsatsen iværksættes i et samarbejde mellem kommunerne og arbejdsformidlingen i de enkelte regioner, hvor kommunerne har ansvaret for unge ledige, indtil de pågældende er motiverede og egnede til job og uddannelse.
2. De introducerende forløb (springbrættaktiviteter) iværksættes af kommunerne.
3. Forløb, der kvalificerer til uddannelse eller arbejde, iværksættes af kommunerne i samarbejde med arbejdsmarkedsnævnene.
4. Undervisningsministeren har i samarbejde med de kollegiale udvalg m.v. ansvaret for, at den nødvendige kapacitet på erhvervsuddannelserne og de almene uddannelser etableres.
5. Arbejdsministeren har i samarbejde med de kollegiale organer ansvaret for, at den nødvendige kapacitet inden for arbejdsmarkedsuddannelserne etableres.
6. Arbejdsgiverne har i samarbejde med lønmodtagerorganisationerne inden for de enkelte brancheområder pligt til at sikre det nødvendige antal praktikpladser. I det omfang dette ikke sker, iværksættes lovgivningsmæssigt økonomiske bidragsordninger.
7. Arbejdsmarkedsnævnet har ansvaret for udarbejdelsen af samlede behovsvurderinger på det regionale arbejdsmarked i forhold til behov for jobmuligheder og uddannelsesmuligheder.
8. Arbejdsmarkedsnævnet har ligeledes ansvaret for, at de nødvendige jobmuligheder etableres i et tæt samarbejde med kommunerne.
9. Arbejdsmarkedsnævnet har samtidig ansvaret for, at der etableres de nødvendige arbejdstilbud i et tæt samarbejde med de private og offentlige arbejdsgivere i regionen.
10. Undervisningsministeren har i samarbejde med de kollegiale organer ansvaret for iværksættelsen af de nødvendige uddannelsesstilbud. Den konkrete iværksættelse af uddannelsesstilbudene forestås af de regionale uddannelsesinstitutioner.

På regionalt niveau skal der generelt være frihed til at fravige de generelle retningslinjer. Det sker i den udstrækning, der regionalt kan opnås enighed om andre løsningsmodeller, som sikrer gennemførelsen af de fastlagte målsætninger.

IV. Omfang af den nye indsats, finansiering, byrdefordeling m.m.

a. Indsatsens omfang

Omfanget af den foreslåede merindsats kan anslås til ca. 6.000 unge i aldersgruppen 16–19 år og ca. 17.000 i aldersgruppen 20–29 år.

Det samlede antal på ca. 23.000 vil i det første år være omfattet af ekstrainsatsen. I de følgende år vil der være tale om et faldende antal på grund af: dels mindre ungdomsårgange, dels at alle unge fra starten efterhånden sluses over i varig uddannelse og beskæftigelse, dels at indsatsen både direkte og indirekte fører til en vis forøgelse af den samlede beskæftigelse.

Frem til 1994 reduceres antallet af unge i aldersgruppen 16–19 år med 20.000–25.000. I årene herefter sker der yderligere hvert år et fald på ca. 20.000.

Netop derfor er det vigtigt at undgå nu at »tabe« de mange, der i dag og i de næste 4–5 år ikke kan komme i gang med en kompetencegivende uddannelse eller få fodfæste på arbejdsmarkedet. Ellers vil vi også om nogle år stå med en stor uuddannet arbejdsstyrke, som ikke vil kunne få arbejde, fordi de mangler kvalifikationer.

Sigtet er, at flest muligt af de omfattede skal sluses over i ordinære uddannelser. En del af de i alt 23.000 vil ikke kunne sluses direkte over i et uddannelsesforløb, men skal have et jobtilbud eller omfattes af de skitserede optrænings- og beskæftigelsesforløb. Til gengæld er der et dokumenteret udækket behov for uddannelsespladser til unge, der er omfattet af de eksisterende beskæftigelsesforanstaltninger for unge; og også til hovedparten af dem, der på grund af adgangs begrænsning ikke kan komme ind på en videregående uddannelse og derfor har job på det almindelige arbejdsmarked eller modtager bistandshjælp.

Et foreløbigt skøn over behovet for udvidelse af uddannelseskapa- citeten kan fås ud fra følgende:

- Antallet af lære- og efg-praktikpladssøgende kan opgøres til godt 11.000 personer. Heraf er den akutte »venteliste« til praktikplads ca. 6.000.
- Årligt afvises der på grund af adgangs begrænsning ca. 12.000 fra de videregående uddannelser. Heraf kommer skønsmæssigt $\frac{1}{3}$ i gang med en anden uddannelse, mens ca. $\frac{2}{3}$ får erhvervsarbejde og ca. $\frac{1}{3}$ får dagpenge eller bistandshjælp.

- Desuden vil der til de 20-årige og derover være behov for et anseeligt antal ekstra pladser inden for de korterevarende arbejdsmarkedsuddannelser m.v.

Samlet kan behovet for udvidelse af uddannelseskapa- citeten anslås til mindst 23.000, dvs. at nettoef- fekten af den foreslåede indsats er en udvidelse af den samlede uddannelseskapa- citet med ca. 23.000 pladser. Det svarer til en forøgelse af den eksisterende samlede uddannelseskapa- citet med ca. 5 pct. Efterhånden som ungdomsårgangene mindskes, bør uddannelsesindsatsen ændres til en større indsats for voksenuddannelse.

b. Finansiering

Efter opnåelsen af den forøgede uddannelseskapa- citet kan indsatsen med hensyn til information og vej- ledning, introducerende forløb og »springbrætaktivi- teter« samt forløb, der kvalificerer til uddannelse el- ler arbejde, afholdes inden for den økonomiske ram- me, der i forvejen anvendes efter lov om beskæftigel- sesmuligheder for unge, pligtbeløb og konstateret merforbrug i kommuner og amter (i alt anvendes i forvejen ca. 2 mia. kr.). Til socialministerens forslag om ungdomsydelse til unge bistandsmodtagere er derudover afsat en ekstrabevilling på 100 mio. kr. (netto ca. 80 mio. kr.). Dette forslag forudsættes ikke iværksat, da det ikke afhjælper de reelle problemer med hensyn til uddannelse og arbejde. Den afsatte ekstrabevilling anvendes i stedet til finansiering af den nødvendige udbygning af uddannelseskapa- citen.

Offentlige merudgifter ved dette forslag knytter sig til etableringen af flere uddannelsespladser inden for de boglige uddannelser og de korterevarende ar- bejdsmarkedsuddannelser.

Det forudsættes, at ca. 11.000 uddannelsespladser etableres inden for erhvervsuddannelserne, hvor der som følge af det forlig, regeringen har indgået med Socialdemokratiet, allerede er sikret fri adgang, men ikke sikkerhed for det nødvendige antal praktikplad- ser.

Eventuelle udgifter til etablering af de manglende praktikpladser vil ikke belaste de offentlige budget- ter, men skal som tidligere nævnt finansieres af virk- somhederne. Herefter kan de offentlige merudgifter afgrænses til etableringen af ca. 12.000 uddannelses- pladser dels inden for de længerevarende boglige ud- dannelser, dels inden for de korterevarende arbejds- markedsuddannelser m.v. Lykkes det ikke fuldt ud at få dette ekstra antal i gang med en uddannelse, vil der være behov for at fremskaffe et antal arbejdstilbud,

beskæftigelsesprojekter m.v. svarende til det manglende antal.

Som det fremgår af Socialdemokratiets beslutningsforslag (nr. B 84, folketingsåret 1988-89) om afvikling af adgangsbegrænsning m.v., betyder etablering af ordinære uddannelsespladser inkl. SU ikke øgede offentlige nettoudgifter. Selv om der ikke tages hensyn hertil, vil det være muligt at gennemføre dette forslag inden for en meget beskedent nettomerudgift. På baggrund af den såkaldte Trierrapport kan nettomerudgiften beregnes til ca. 250 mio. kr., hvis alle skulle have de dyreste tilbud (jobtilbud inden for det offentlige).

Det vil sige, at merudgiften kan anslås til mellem 0 og 250 mio. kr., alt afhængig af om det lykkes at etablere det tilstrækkelige antal uddannelsespladser.

En række forhold gør imidlertid, at forslaget om job og uddannelse til unge kan gennemføres billigere. Desuden vil det på flere områder være muligt at billigere og få større indtægter fra den eksisterende beskæftigelsesfremmende indsats.

Det skal tilstræbes, at flest mulige jobtilbud fremkaffes i den private sektor, idet udgiften her er lavere, og fordi chancen for at opnå fast beskæftigelse generelt er bedre, især med jobtilbud i små og mellemstore virksomheder.

At jobtilbudene i den offentlige sektor normalt beregnes til at være så omkostningstunge, skyldes bl.a., at værdien af det arbejde, der udføres, ikke tillægges en værdi, som kan modregnes i udgifterne. De samme forudsætninger gælder for de sædvanlige opgørelser af omkostningerne ved beskæftigelsesprojekter, produktionsskoler m.v.

Disse forudsætninger har betydelig bund i virkeligheden, når der ses på den hidtidige indsats.

Krav om, at der ikke må ske egentlig produktion med salg for øje i offentlig regi (hensynet til kommunalfuldmagten), har betydet, at mange beskæftigelsesforanstaltninger med en vis ret opleves mere som terapi end som reelt arbejde.

Krav om, at indsatsen skal være af ekstraordinær karakter, har ofte medført, at jobtilbud inden for offentlige institutioner er etableret som rene opnormeringer eller som aktiviteter, man formentlig næppe i alle tilfælde ville igangsætte, hvis de skulle finansieres over de ordinære budgetter.

Disse stramme begrænsninger for den kommunale indsats må løsnest, dels for at forbedre økonomien i foranstaltningerne, dels for at indsatsen af unge selv opleves som mere meningsfuld.

Hensigten er ikke, at beskæftigelsesmidler skal anvendes til at udkonkurrere eksisterende produktion i

den private sektor, men alene at kommunerne skal have større bevægelsesfrihed på erhvervsområdet og gerne i samarbejde med lokale virksomheder. En mulighed kan også være at etablere et samarbejde med lokale virksomheder om fremstilling af halvfabrikata m.v. En række eksempler har længe været kendt og accepteret inden for revalideringsområdet og bør bl.a. derfor også kunne etableres i den generelle beskæftigelsesfremmende indsats i kommunerne.

I stedet for primært at oprette jobtilbud på institutionsområdet som rene opnormeringer bør det overvejes at nyttiggøre indsatsen til delvis finansiering af udvidelser af kapaciteten på områder, hvor der er et påtrængende behov herfor.

En anden væsentlig faktor, som begrænser merudgifterne ved den foreslåede ordning med job og uddannelse til unge, er aftalen mellem de kommunale organisationer og KTO om projektløn. Tanken er, at forsørgelsesniveauet på de forløb, der kvalificerer til job og uddannelse, skal være en kombination af projektløn og uddannelsesgodtgørelse. Besparelsen herved, der kan anslås til netto 150-175 mio. kr., vil i sig selv kunne finansiere en betydelig forøgelse af indsatsen.

Det forudsættes endvidere, at de netto ca. 80 mio. kr., der er afsat i socialministerens forslag om ungdomsydelse, i stedet for anvendes til finansiering af job og uddannelse til unge (L 150, folketingsåret 1988-89).

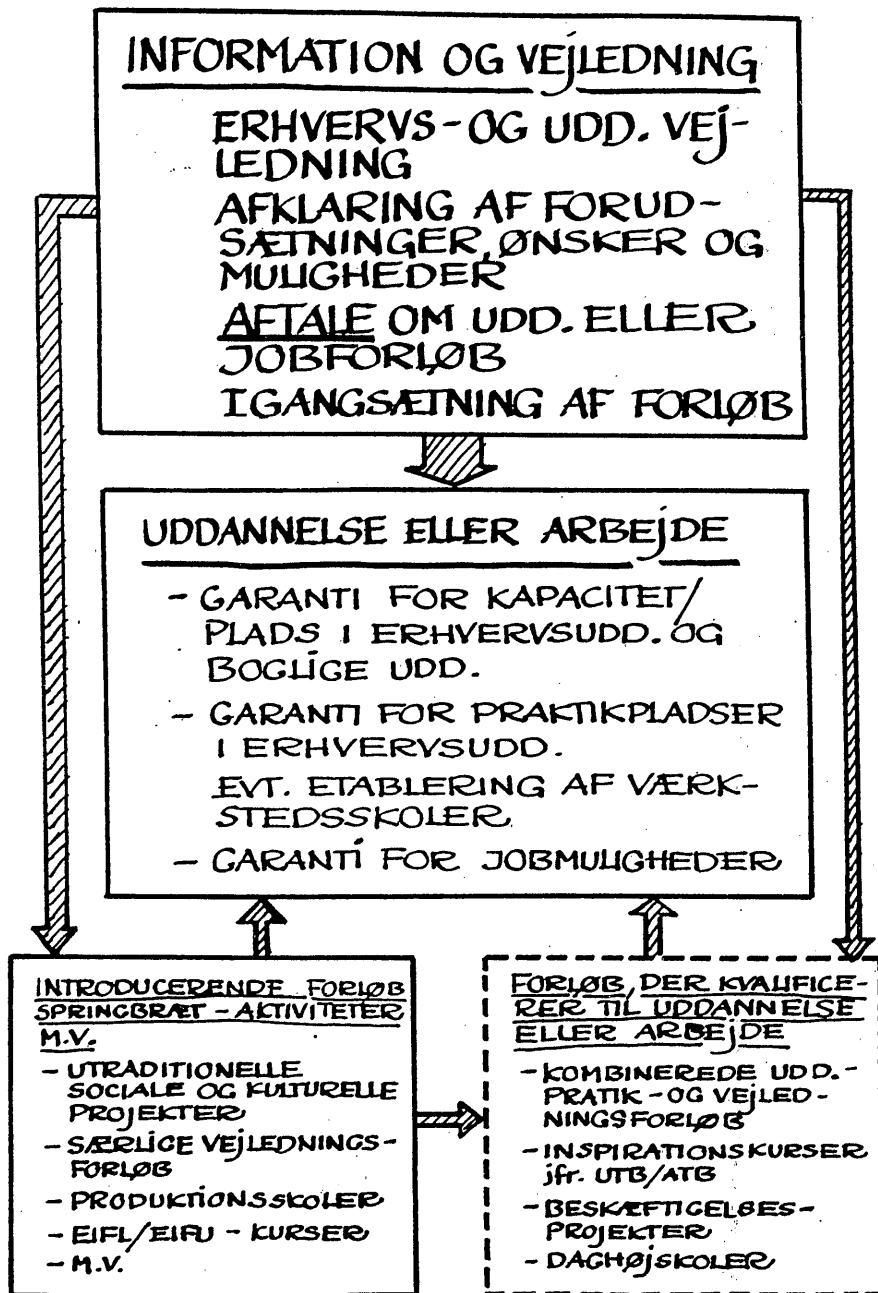
Samlet vil det være muligt at sikre job og uddannelse til unge inden for en nettomerudgift på maksimalt 100 mio. kr., vel at mærke inkl. en samtidig udbygning af uddannelseskapaaciteten og afvikling af adgangsbegrænsningen.

c. Økonomisk byrdefordeling

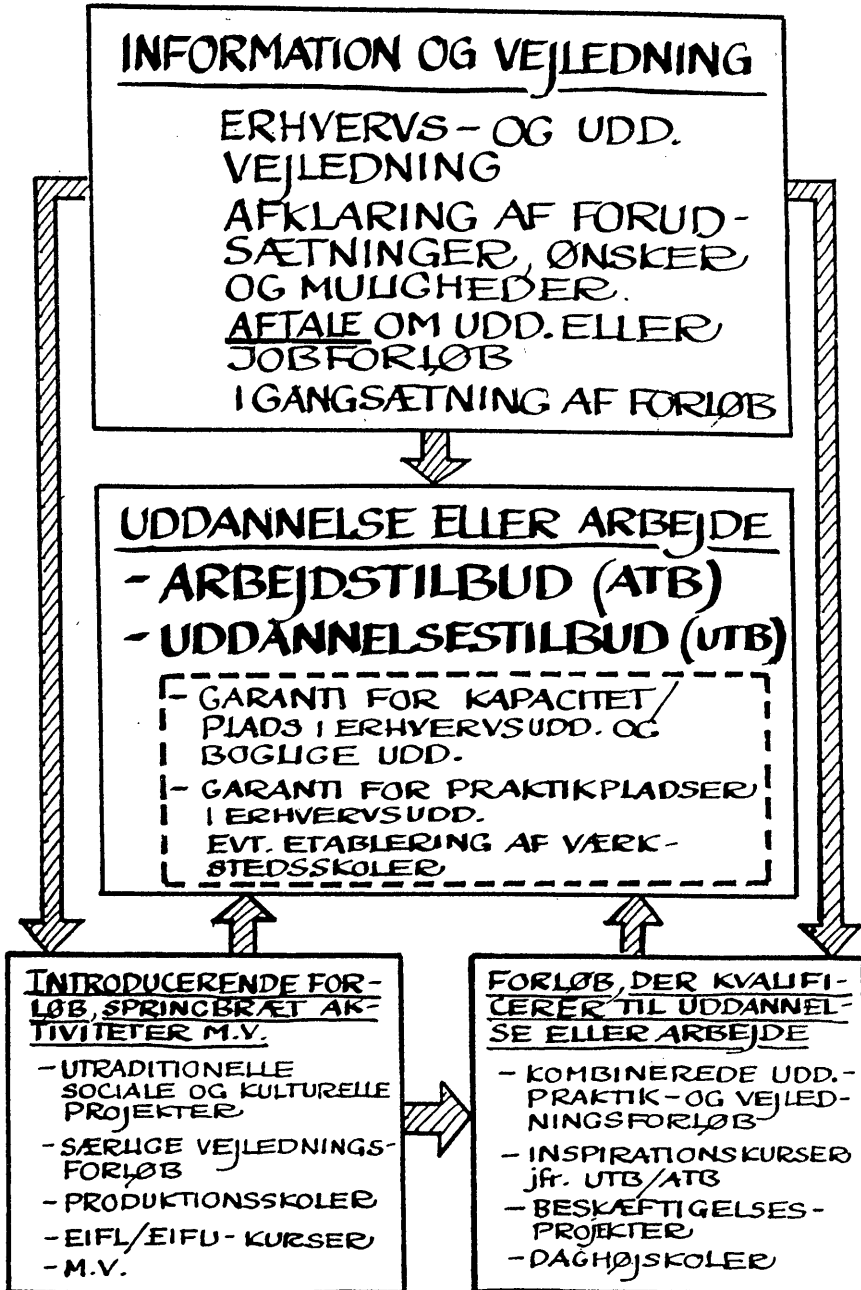
Selv på det korte sigt kan »job og uddannelse til unge« etableres uden store offentlige merudgifter i forhold til de ca. 2 mia. kr., der i forvejen anvendes til beskæftigelsesfremmende foranstaltninger for unge.

Der kan imidlertid være behov for at tilpasse byrdefordeling, refusionssystemer m.v., så det sikres, at finansieringssystemet tilskynder til etablering af de foranstaltninger, som er mest hensigtsmæssige i forhold til den tilsigtede opprioritering af en kvalificerende uddannelsesindsats, og så der også er tilskyndelse til en hurtig indsats i forhold til de ledige unge.

Den konkrete udformning bør ske efter et grundigt analysearbejde og efter forhandling med de involverede parter. Herudover skal det sikres, at kommuner og amter kompenseres for eventuelle lovbestemte merudgifter.

BILAG 1.JOB OG UDDANNELSE TIL UNGE U. 20 ÅR

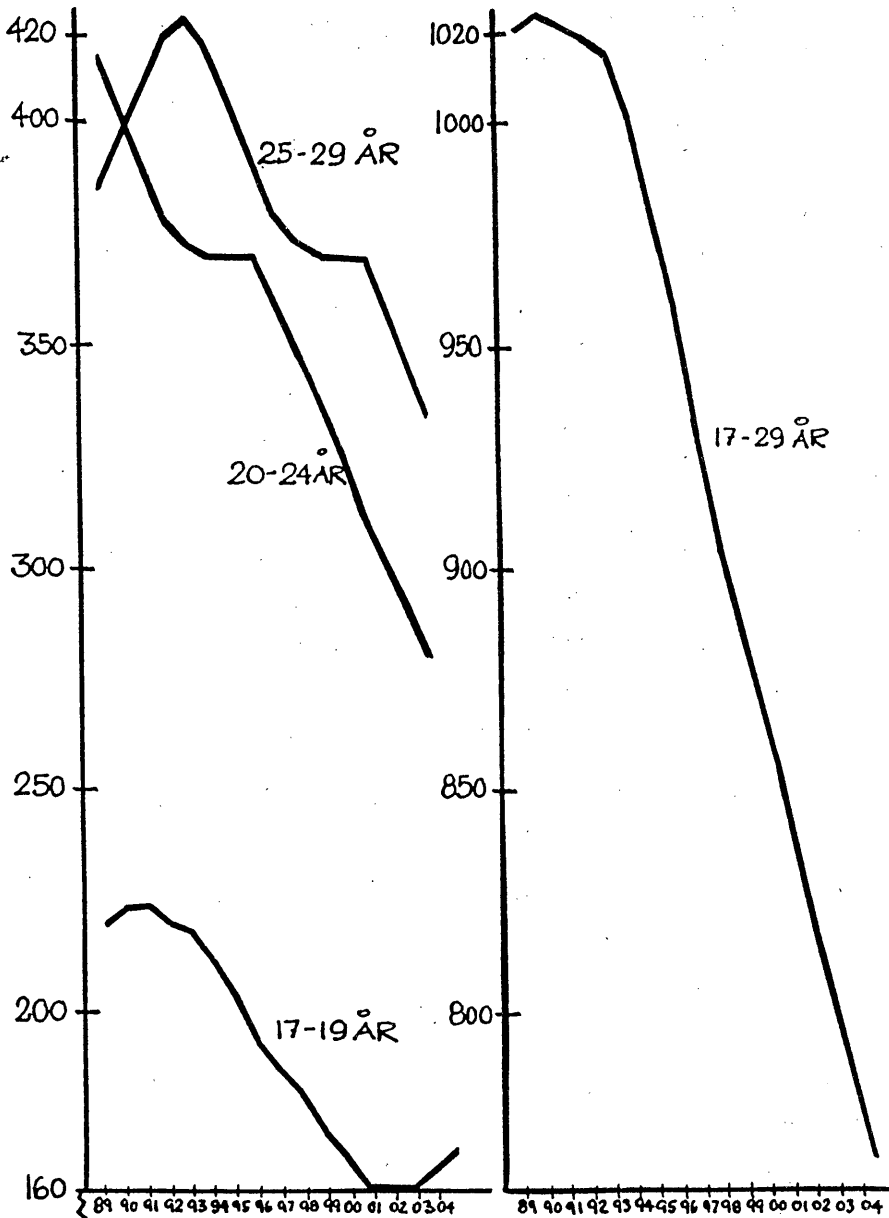
JOB OG UDDANNELSE TIL 20-29 ÅRIGE BISTANDSKLIENTER

BILAG 3.

BEFOLKNINGSPROGNOSE

ANTAL TUSINDE I FORSKELLEGE ALDERSGRUPPER

KILDE: DANMARKS STATISTIKS BEFOLKNINGSPROGNOSE